

צמצום

Here and There

(פה ושם), הדפס כסף

במהלך שלושת חודשי העבודה על התערוכה, נשא טיכי שתי מצלמות של שני הצלמים היהודים האמריקאים, רוברט פרנק ונתן לרנר, אשר תרמו תרומה משמעותית לתולדות הצילום האמריקאי. האחת, מצלמה בפורמט point and shoot, הושאלה לטיכי על-ידי האוצרת אילנית קונופני, שקיבלה אותה מפרנק עצמו, ומאז מותו היא מזמינה צלמים וצלמות מקומיים לעשות בה שימוש. המצלמה של לרנר, בפורמט בינוני מתקפל, ניתנה לטיכי מאלמנתו קיוקו לרנר. דרך שתי המצלמות התבונן טיכי במקומות שבהם גר ועבד, לרבות שכונת עין כרם, קמפוס הר הצופים, קיבוץ כברי ושלוש השכונות המקיפות את הגלריה: מלחה, קטמונים, ושרפאת, כשברקע יחסם המורכב של שני הצלמים לישראל והחיפוש אחרי רגעים המבטאים אפשרות של "צמצום" בנופי הארץ.

Katamon City

(קטמון סיטי), פרוטאז' פחם על נייר עיתון

בהתבוננות בשלוש השכונות שמסביב לגלריה השתמש טיכי בטכניקות שונות של תיעוד באמצעות מגע עם נייר. בשכונת קטמונים חקר טיכי את הטקסטורות של קירות השיכונים שאושרו להריסה בתהליך "פינוי-בינוי", באמצעות רישום בפחם על נייר עיתון שהוצמד לחזית המבנים, בטכניקה של שפשוף (פרוטאז' Frottage). את הטכניקה הוא למד מעבודה משותפת עם האמן פהים מג'יד (Faheem Majeed) – השניים מתעדים יחד כנסייה בעלת חשיבות היסטורית בשיקגו המיועדת להריסה. בשני המקרים פעולת השפשוף מבקשת "לשעתק" מקום רגע לפני שהוא נופל אל תהום הנשייה. בקטמונים בחר טיכי להתמקד בחזית של בניין אחד, ברחוב אלמליח 144, במטרה להעמיק את המפגש עם העקבות שהותירו הזמן והטבע במקום, כמו גם עם דייריו. הבחירה בנייר עיתון ממוחזר היא על שום רגישותו למגע ולאור.

Encyclopedia Maliha

(אנציקלופדיה מליחה), הדפס שמש

בשכונת מלחה יצר טיכי הדפסי שמש של אלמנטים עיצוביים המפרידים בין המרחב הפרטי לציבורי – שערים, סורגים וגדרות – כשהוא מתמקד באדריכלות הערבית שנשתמרה מהכפר הערבי אל-מאליחה, ששכן במקום עד 1948 ומאוכלס כיום על ידי משפחות יהודיות. ההדפסות נעשו על גבי דפים מתוך כרך ישן של האנציקלופדיה העברית (האות ה"א), שאותם הפך טיכי לרגישים לאור, הצמיד לאחורי האלמנטים העיצוביים, וחשף לשמש. הערכים מתוך האנציקלופדיה, שהעבודה עליה החלה ב-1944 ועד היום נחשבת לאנציקלופדיה המקיפה ביותר

בשפה העברית, מבצבים מבעד לדימויי הסורגים והשערים. מושגים כמו "התבוננות", "התיישבות", "הרמוניה", ו"הפקעת-שערים" טוענים את הדימויים המודפסים, מהדהדים את חילופי הבעלות של האדמות והבתים שעליהן, ואת הפער בין הפעולה של העמדת חיץ – חיצונית ונוקשה – ובין צורתן המפותלת, כמו אורגנית, של אלמנט ההפרדה.

Pressed Plants

(פרסד פלנטס), צבעי מים על הדפסי שמש

בשכונת שרפאת הפלסטינית, מעבר לקו הירוק, יצר טיכי הדפסי שמש של צמחייה מקומית. שטח השכונה שמעל הגלריה, אזור ספר לא בנוי, הוביל את טיכי אל הטבע. בניגוד למסורות של מגדירי צמחים מהמאה ה-19, לפיהן נהגו אירופים בעת ביקורם בקולוניות רחוקות לחתוך את הצמחים, לייבש אותם ולזהותם בשמם הלטיני, טיכי מתעד את הצמחים בעודם מחוברים לאדמה, על מנת להותיר אותם חיים ומחוברים לשורשיהם, אולם נמנע מלנקוב בשמם כדי להדגיש שאלות של זהות ושייכות. ההדפסות נעשו על ניירות של מערכת החינוך הערבית: מחברות ללימוד אותיות האלפבית הערבי ודפי נוכחות תלמידים המשמשים מורים בבית ספר. בשני סוגי הניירות נותרו הדפים המיועדים למילוי ריקים, ונדמה כי הצמחים פורצים מתוך הרשת של מערכת החינוך המקומית, אשר באופן ייחודי נתונה לפיקוח כפול, של עצמה ושל משרד החינוך הישראלי.

מיצב מספר 41 (צמצום)

שלושה ערוצי הקרנה על אובייקט מנייר ועץ

המיצב מורכב מהקרנת אור בחלל ואובייקט פיסולי עשוי ערימות נייר, כ-75,000 ניירות הדפסה בקירוב. הניירות, שנאספו משרדים של ארבע גלריות עירוניות בירושלים והמהווים ביטוי לחוסר תאימות בין צורכי הגלריות לבין התמיכה העירונית הניתנת להן, אורגנו במבנה חסר, חלקי ופרוץ, הנתון לתמורות החלות באור שסביבו. המיצב קושר בין תמות שונות שהעסיקו את טיכי בעבודה בגלריה, השוכנת מתחת לאצטדיון. נקודה המוצא של העבודה היא המחשבה על האצטדיון כמחולל וכמאיץ אנרגטי, ועל הקשר בינו ובין הכור הגרעיני הראשון, *Chicago Pile-1*, שנבנה גם הוא מתחת ליציעים של אצטדיון - איצטדיון האוניברסיטה של שיקגו. משם נסללה הדרך למחשבות על אור ועל אנרגיה, כפי שהם מוצגים בשני עולמות לכאורה רחוקים, אך למעשה בעלי טרמינולוגיה דומה: תורת הצמצום הקבלית ותורת הקוונטים. בשתי הדיסציפלינות הללו מצא טיכי עולם מושגים משותף הקשור לתורת הצמצום הקבלית ולתורת הקוונטים, תהליכים המעסיקים גם אותו במיצביו: צמצום האור לשם בריאה. בתום התערוכה יוחזרו הדפים לשימוש.

מיצבים

תחרית צילומי

בשני העשורים האחרונים יצר טיכי 40 מיצבי הקרנה, והציגם ברחבי העולם. המיצבים עוסקים במפגש שבין שפה צורנית ויזואלית ובין הנסיבות שבתוכה היא נוצרה. טיכי חוקר באמצעות אור את האופן שבו מבנים אדריכליים, תשתיות והמרחב הציבורי מוכתבים על ידי סוכני כוח חברתיים, כלכליים, פוליטיים או לאומיים, וכיצד הם משפיעים על המרקם החברתי.

במהלך שנות עבודתו טבע טיכי את המושג 'פורמליזם חברתי', המתאר את עשייתו. הסדרה "מיצבים" ממשיכה את חקירתו ואת ניסוייו באור כחומר, כשהוא בוחן במקביל את האיכויות הצורניות והחומריות שהוא מעניק. הסדרה מורכבת מ-40 הדפסים בשיטת תחרית צילומי (כמחציתם מוצגים בתערוכה); הדפס אחד עבור כל מיצב. טיכי ביקש לעבור מהמדיה הצילומית לתחרית והדפסה, כדי לפגוש שוב את האור, הפעם מחוץ לחלל על גבי הנייר הדיו, ולגלות בו מנעד חדש של גוונים ושל איכויות ריכוז ופיזור.